

«Колективна біографія» як форма інтелектуального портрета українського суспільства

Дев'яти Біографічні читання, присвячені пам'яті засновника і першого директора Інституту біографічних досліджень НБУВ доктора історичних наук, професора Віталія Сергійовича Чишка (1951–2003)

4 червня 2013 р. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відбулися організовані Інститутом біографічних досліджень НБУВ спільно з Українським біографічним товариством Дев'яти Біографічні читання «Колективна біографія» як форма інтелектуального портрета українського суспільства».

Біографічні читання, започатковані 2005 р., є традиційним щорічним науковим зібранням дослідників-біографістів, де обговорюються теоретичні та методичні проблеми розвитку біографічних досліджень і біобібліографії; стан і завдання висвітлення у історико-біографічній і культурологічній літературі життєвого та творчого шляху видатних діячів України минулих століть, завдань і перспектив розвитку ресурсів біографічної інформації. Основними питаннями, винесеними на обговорення нині стали: «Колективна біографія» як метод історико-біографічних досліджень; Зміна поколінь — чинник поступу історії, культури, науки та освіти України; Образи наукових, освітніх, культурних закладів, шкіл, товариств в особах їх фундаторів, провідних діячів та вихованців; Соціальний портрет та історична доля української інтелігенції 1920–1930-х років; Історія українських бібліотек, зібрань та колекцій як «колективна біографія» книжності; Електронні ресурси біографічної інформації: нові дослідницькі та інформаційні можливості розкриття «колективної біографії» поколінь.

Як і у попередні роки, у роботі Біографічних читань взяли участь науковці Інституту біографічних досліджень та інших підрозділів НБУВ, Інституту історії України НАН України, Інституту національної пам'яті України, Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України, Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Добова НАН України, викладачі вищих навчальних закладів Києва, Одеси, Донецька, Запоріжжя, Сімферополя, Чернігова, Львова, Івано-Франківська, Дніпропетровська, Вінниці та Кам'янець-Подільського.

Розпочав роботу читань генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, директор Інституту біографічних досліджень **Володимир Іванович Попик** доповіддю «Колективна біографія поколінь у вітчизняній довідковій літературі та електронних інформаційних ресурсах». Доповідач зазначив, що подібні ресурси є джерельною базою для осмислення реалій історії і сьогодення на принципово новому рівні соціально-політичного, соціокультурного, соціально-психологічного аналізу. За великою сукупністю людських доль яскравіше видно суть подій, їх внутрішні рушії, спрямування.

У практиці і світовій, і вітчизняній, є дуже ґрунтовні й досконалі приклади таких інформаційних ресурсів. Українська біографіка ХІХ ст. найбільш зосередилася на плеяді діячів Хмельниччини і Гетьманщини, згодом – вчених, професури (Київ, Ніжин, Харків, Одеса). Трохи пізніше почав створюватися «колективний портрет» нової української літератури. Впродовж всього ХХ ст., перш за все, зусиллями еміграції, діаспори, а тепер вже і в Україні, створено «колективні портрети» поколінь діячів, які виборювали національну справу: Кирило-Мефодівців, Старої і Молодої Громади; на Заході України – послідовно поколінь будителів, старорусинів, народовців і радикалів; діячів українських політичних угруповань і партій; інтелігенції, яка гуртувалася навколо просвітницьких осередків на Галичині, навколо НТШ; активних учасників Визвольних змагань; «розстріляного Відродження»; далі – політичної еміграції, шістдесятників. За ними особливо добре видно, що історія твориться зміною поколінь, які привносять у життя зовсім нові уявлення, принципи суспільної діяльності, зрештою, у суперечках зі своїми попередниками, продовжують їх справу відповідно до нових вимог часу.

Новітні словники, довідники, альманахи, електронні ресурси, які охоплюють велику масу персоналій сучасників, теж є дуже важливим джерелом для соціологічного й політологічного аналізу зміни поколінь в політикумі, в управлінні. Оперування великими вибірками (наприклад, студентства, науковців, мистецької і культурницької громадськості певних десятиліть) дасть можливість розставити нові акценти у розумінні цілих епох; співвіднести між собою життєвий шлях, переконання різних поколінь; зрозуміти формування, передачу і трансформації традицій; нарешті, спроектувати минуле на сучасність і на майбутнє, і краще зрозуміти, що відбувається.

У доповіді **Таїсії Іванівни Ківшар** — доктора історичних наук, професора, старшого наукового співробітника Інституту біо-

графічних досліджень НБУВ «Київська бібліотечна школа в особах провідних науковців кафедри бібліотекознавства Київського національного університету культури та мистецтв» було зроблено спробу визначити роль кафедри бібліотекознавства у розвитку не лише київської, а й української бібліотечної школи. Зокрема, йшлося про історію створення київської бібліотечної школи. Було зазначено, що вибудовувався персонологічний ряд бібліотекознавців, діячів бібліотечної справи, а також визначних особистостей, чия діяльність спрямовувалась на розвиток науки про бібліотеку в різні періоди української історії. Наголошувалося на особливій ролі в історії вітчизняного бібліотекознавства спеціалізованої кафедри Київського національного університету культури та мистецтв, її професорів, доцентів, викладачів. Аналізувалась проблематика досліджень завідуючих кафедрою впродовж всього періоду її існування, зокрема О. Сокальського, першого завідувача кафедри, з ініціативи якого було створено науково-педагогічний колектив і визначено напрями наукових розробок, а також його наступників В. Пілецького, А. Чачко та ін.

Доктор історичних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України **Надія Іванівна Миронець** у доповіді «Доля поета Сергія Кушніренка як штрих до колективної біографії української інтелігенції 1930-х років (загублені таланти)» намагалася змалювати соціальний портрет української інтелігенції 1920–1930-х рр. на прикладі життєвого шляху Сергія Кушніренка, в творчості якого знайшли відображення світовідчуття та настрої того покоління молодих українських патріотів, які в 1920–1930-х рр., опинившись із різних причин за межами Батьківщини, гостро переживали поразку Української революції. А повернувшись на Батьківщину після Другої Світової війни, змушені були зовсім відмовитися від своїх поглядів та «замасковуватися» під людей з неповною середньою освітою задля збереження життя родини та свого.

У доповіді доктора історичних наук, провідного наукового співробітника Інституту історії України НАН України **Тараса Васильовича Чухліба** «Колективна біографія» генералітету Російської імперії українського походження» була зроблена спроба окреслити проблемі місця ролі українського етносу у військовій історії Росії ХІХ ст., якій науковці надають не так багато уваги. Зокрема, Тарас Васильович звернувся до досвіду висвітлення генералітету Російської імперії за допомогою просопографічного

методу, який, на його думку, дає змогу створити «колективну біографію» вищого російського офіцерства українського походження. Автор запропонував 4 основних підходи відбору генералітету — представників українського походження в російській армії ХІХ ст.: 1) визначення місця народження майбутнього генерала/адмірала; 2) дослідження його родоводу або генеалогічного древа; 3) аналіз прізвища, імені, по батькові; 4) вивчення місця початку служби, а також в якому військовому закладі навчався. Водночас, важливими додатковими відомостями щодо визначення походження того чи іншого генерала повинні бути дані з його повсякденного життя, які складають основні риси «колективної біографії» генералів-українців. Це дало змогу зробити висновок, що серед генералітету Російської імперії у середині ХІХ ст. нараховувалося 20–25 % генералів та адміралів, які були українцями за походженням.

Кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Світлана Миколаївна Ляшко** у доповіді «Постійна комісія УАН – ВУАН для складання Біографічного словника діячів України: персонологічний вимір» зазначила, що вивчення історії на мікрорівні та колективному вимірі є підґрунтям для історії окремих галузей і напрямів науки, особливостей на тому чи іншому етапі та їх генези в науковому просторі в різні історичні періоди. У цьому контексті створення колективного портрету співробітників Біографічної комісії здійснювалося за наступними позиціями: за місцем народження, походженням, освітою, участю у громадських рухах і політичних партіях, державотворчому процесі, створенні УАН; внеску в українську науку, культуру та створення національного біографічного словника, дружні та наукові стосунки, долі.

Доктор історичних наук, кандидат економічних наук, професор кафедри політекономії обліково-економічних факультетів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана **Володимир Аркадійович Студінський** у доповіді «Юрій (Георгій) Мрочковський: портрет на тлі епохи» ознайомив присутніх із життям і діяльністю священника Георгія (Юрія) Мрочковського, який зіграв велику роль у розвитку шкільництва на Київщині наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. і дав стислу характеристику родоводу Мрочковських. Володимир Аркадійович зазначив, що Андрій Мрочковський став фундатором навчальних закладів на Київщині, які функціонують і до сьогодні. Його діяльність мала подвижницький характер та заклала підвалини розвитку національного шкільництва.

Кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Надія Іванівна Любовець** у виступі «*Колективний портрет мемуаристів Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст. (на прикладі родини Заклинських)*» розглянула основні тенденції розвитку мемуаристики Галичини в кінці ХІХ – першій третині ХХ ст. як культурно-історичного явища. Зазначено, що авторами мемуарів були не лише літератори, а й священики, педагоги, військовики, громадсько-політичні та культурні діячі — найбільш національно-орієнтована та конструктивна частина українського суспільства, що було свідченням підвищення національної та історичної самосвідомості галичан. На прикладі родини Заклинських (Роман Гнатович (мав дев'ятеро синів) — письменник, літературознавець, історик, етнограф, педагог, мемуарист, культурно-просвітницький діяч; Леонід Гнатович — культурно-політичний діяч; Корнило Гнатович — історик, етнограф, письменник) досліджено історію галицьких родин, представники яких пережили або особистісну трагедію, або були знищені новим режимом, або змушені були працювати на чужині (правда, як правило, продовжуючи українську справу), або пристосовуватися до умов нового ладу. Спогади, залишені ними, дають змогу із середини ознайомитися з реаліями тогочасного культурного та суспільно-політичного життя Галичини.

Кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Наталя Петрівна Марченко** у доповіді «Обличчя поколінь» в українській енциклопедичній книзі для дітей (1992–2012)» на основі аналізу вітчизняної енциклопедичної (у випадку відсутності чи типологічної невизначеності — довідкової) книги для дітей 1992–2012 р. із фондів Національної бібліотеки України для дітей з'ясувала структуру та динаміку змінюваності сукупності осіб, які за час незалежності представлялися молодшому поколінню українців як «видатні» та «знакові» постаті. Вказано на фактичну відсутність серед історичних діячів представників окремих періодів (скажімо, «литовського» та «радянського»), а також діячів науки та техніки, військовиків, господарників тощо. Натомість, відзначено значне домінування інформаційного масиву щодо постатей князів часів Київської Русі та гетьманів доби козаччини.

Кандидат історичних наук, доцент, докторант Вінницького державного педагогічного університету імені М. М. Коцюбинського **Тетяна Робертівна Кароєва (Соломонова)** у доповіді «Бібліотечний фонд Немирівської чоловічої гімназії до колек-

тивного портрету її викладачів межі 1850–60-х років» зазначила, що використання бібліотечного фонду як джерельної бази у контексті просопографічного дослідження може дати нові історичні матеріали, а визначення кола читацьких інтересів певної спільноти дозволяє окреслити її колективний портрет. Зокрема, автором, на основі вивчення фонду періодичних видань із бібліотеки Немирівської чоловічої гімназії уточнюються панівні ідеологічні настрої її викладацького колективу на межі 1850-60-х рр. ХІХ ст.

Кандидат історичних наук, учений секретар Львівського відділення Інституту української археографії та джерелознавства НАН України **Надія Володимирівна Халак** у виступі «Наукове товариство ім. Шевченка в особах його видатних діячів: організаційна праця Степана Томашівського (1896–1918)» наголосила, що діяльність Наукового товариства ім. Шевченка на першому етапі його розвитку (1873–1939 рр.) тісно пов'язана із плеядою видатних українських учених, які своєю організаційною та науковою працею розбудували Товариство до рівня всеукраїнської академічної установи, що об'єднала наукові сили Наддніпрянщини та Галичини. Серед них був і Степан Томашівський — один із найвидатніших представників Львівської історичної школи М. Грушевського, з яким його поєднували багато років плідної праці, та один із його опонентів перед Першою світовою війною, засновник (поряд із В. Липинським) державницького напрямку в українській історіографії.

Кандидат історичних наук, головний консультант Апарату Ради національної безпеки і оборони України **Оксана Ігорівна Ємчук** у виступі «Родина Маслових: колективна біографія вчених» продовжила дослідження колективної біографії вчених родини Маслових, розпочате нею у попередніх публікаціях. На основі методів просопографії дослідницею було відтворено портрети старшого покоління родини Маслових, їх вплив на формування світогляду та наукових інтересів наступних поколінь. Особливу увагу присвячено особі видатного українського книгознавця, літературознавця, бібліографа Сергія Івановича Маслова (1880–1957), який, як і всі представники родини, зберіг генетичний зв'язок із кращою російською науковою традицією та українською дореволюційною наукою.

Виступ доктора історичних наук, провідного наукового співробітника відділу історії науки і техніки Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України **Алли Степанівни Литвинко** «Соціальний портрет академіка М. М. Боголюбова та його вплив на формування науко-

вої фізичної спільноти в Україні» був присвячений життєвому та творчому шляху академіка М. М. Боголюбова, який стояв біля витоків формування низки сучасних природничо-наукових напрямів і був видатною постаттю в історії математики, механіки та фізики. Він здійснив значний вплив на розвиток математичної та теоретичної фізики в Україні та світі, запропонував нові ідейні підходи у таких різних наукових галузях, як математична та статистична фізика, квантова теорія поля, теорія елементарних частинок. М. М. Боголюбов у 40–60-х рр. ХХ ст. став лідером багаточисельної наукової школи і в 1966 р. організував Інститут теоретичної фізики НАН України.

Олена Леонідівна Якимюк — викладач кафедри медико-біологічної фізики та інформатики Дніпропетровської медичної академії у виступі «Біографія Є. С. Бурксера в контексті політичного життя країни: 1920-ті – 1930-ті роки» провела дослідження невідомих аспектів взаємовідношень влади та українського вченого-геохіміка Є. С. Бурксера. На підставі даних із архівних джерел проаналізовано політичні уподобання та діяльність Є. С. Бурксера у дорадянський період та їх відображення в 1920–1930-ті рр. у діяльності вченого. До наукового обігу введенні маловідомі факти з біографії вченого. Олена Леонідівна дійшла висновку, що наукова діяльність Є. С. Бурксера була високо оцінена можновладцями, але громадсько-політична активність вченого довгий час слугувала додатковим приводом для обвинувачень на його адресу при оцінці його діяльності.

Виступ кандидат історичних наук, доцента кафедри міжнародного права Донецького національного університету **Ліни Юрїївни Медовкіної** «Вплив вихованців Казанської духовної академії на розвиток української науки 1920–1930-х рр.» був присвячений біографіям учених, істориків церкви, які певний час навчалися та працювали у Казанській духовній академії (О. Дмитрієвський, І. Соколов), а згодом проживали в Україні та мали вплив на розвиток української науки й освіти. Не зважаючи на трагічне завершення життєвого шляху обох учених, започатковані О. О. Дмитрієвським та І. І. Соколовим напрямки досліджень у галузі візантології, отримали своє продовження в дослідженнях сучасних українських і російських учених, стали основою для продовження вивчення православної літургії, канонічного права, культурних впливів і багатьох інших дотичних тем.

Кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Таврійського національного університету ім. В. І. Вернад-

ського (Сімферополь) **Алла Анатоліївна Задерейчук** у виступі «Створення «колективної біографії» депутатів-мусульман як метод для дослідження діяльності кримських татар в органах земського самоврядування Таврійської губернії» розглянула необхідність створення колективної біографії депутатів-мусульман для спрощення подальшого дослідження діяльності кримських татар в органах громадського управління Таврійської губернії. Обґрунтовується можливість складання подібної біографії на основі наявного в розпорядженні дослідника кола джерел. Зазначено, що для цього є необхідна джерельна основа, зосереджена, насамперед, у журналах земських зборів. Окрім того, робота з фондами управ зможе вказати і на інший вид земської діяльності окремих представників татарського етносу — роботи в якості члена або голови управи. По-друге, складання просопографічного портрета депутата-мусульманина в даний час є актуальним у зв'язку з необхідністю остаточного припинення суперечок про роль кримсько-татарського народу в розвитку регіону, як в дореволюційний період, так і на сучасному етапі. Окрім того, збір інформації з теми дослідження дасть змогу працювати і з індивідуальними біографіями депутатів-мусульман, що в подальшому може бути реалізоване в біографічних довідниках земських діячів як Таврійської губернії, так і Російської імперії в цілому.

Кандидат історичних наук, науковий співробітник Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського **Юлія Олександрівна Бойко** у виступі «Діяльність Євгена Чикаленка в еміграції (1919–1929 рр.)» висвітила еміграційний період діяльності Євгена Чикаленка та його внесок у розвиток українського руху за межами України, де він виявив себе і як активний громадський діяч та талановитий організатор, і як здібний науковець та письменник. У його особі органічно поєднувалися громадянин і патріот, для якого найвищим ідеалом і метою життя було українське національне відродження. Завдяки широкому кругозору, організаторському таланту, вмінню працювати з людьми та невичерпній енергії Є. Чикаленко став одним із відомих діячів українського руху. Його діяльність в еміграції сприяла згуртуванню українців навколо національної ідеї та розгортанню широкого суспільно-політичного руху за відновлення незалежної Української держави.

Олександр Олександрович Тригуб — аспірант Інституту історії, етнології та правознавства імені О. М. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка у виступі «Сторінки сімейної історії українського

нобілітету: родина Федора Григоровича Туманського» висвітлив біографію одного з маловідомих представників козацької старшини другої половини XVIII ст. бунчукового товариша Федора Туманського, його родини та нащадків.

Юрій Олегович Яковлєв — аспірант кафедри історії України Інституту історії, політології та міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у виступі «Маловідомі сторінки біографії Миколи Ковалевського (1841–1897 рр.)» крізь призму життєвого шляху М. Ковалевського розкрив історію українського національного руху другої половини XIX ст. Проаналізовано особливості формування світогляду та становлення суспільно-політичних поглядів М. Ковалевського. Розглянуто місце та роль М. Ковалевського в суспільно-політичному житті Галичини впродовж 1890-х рр. Досліджено його внесок у процес заснування та організаційного становлення Русько-української радикальної партії в краї. Основну увагу звернуто на ідейно-організаційну та фінансову допомогу М. Ковалевського галицьким радикалам. Проаналізовано взаємини діяча з представниками РУРП, яка в основному виявлялася в матеріальній допомозі партії, передусім її друкованим органам (журнал “Народ” та ін.).

Кандидат історичних наук, науковий співробітник відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій НБУВ **Олена Василівна Заєць** у виступі «Бібліотека архімандрита Антонія (Петрушевського) в складі фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» проаналізувала оригінальну колекцію книг намісника Києво-Печерської лаври у 1896–1909 рр. архімандрита Антонія, що не була внесена до друкованих каталогів Лаври 1908 і 1912 рр., однак збережена практично в цілісному вигляді. Склад бібліотеки своєрідний, економічно-практичного напрямку, пов’язаний із життям і діяльністю архімандрита Антонія. бібліотека відображає професійну діяльність архімандрита, свідчить про його широкий світогляд, інтереси, відповідність його тим християнським ідеям, служінню яким він присвятив життя. Бібліотека архімандрита є фактором книжної культури кінця XIX – початку XX ст. і дає уявлення про інтереси суспільства в цілому.

Цимбала Ольга Стефанівна — викладач Львівського інституту економіки і туризму, здобувач Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича у виступі «*Біографічні дослідження у науковій спадщині Миколи Голубця*» проаналізувала біографічні дослідженням галицького історика, мистецтвознавця та красзнав-

ця міжвоєнного періоду Миколи Голубця, визначила теоретико-методологічний підхід автора до визначення сутті біографії, особливостей її написання, дослідила різні варіанти біографій (енциклопедична, історична, портретна та літературна (художня)), характерні для творчості М. Голубця, охарактеризувала життєписи відомих діячів, що посіли важливе місце у науковій спадщині вченого.

Кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Олена Вікторівна Воскобойнікова-Гузєва** у доповіді «Вивчення біографії та архівної спадщини академіка та віце-президента ВУАН К. Г. Воблого (1876–1947) у контексті питань наукової творчості» презентувала результати вивчення біографії та архівної спадщини у контексті питань наукової творчості, яким учений приділяв особливу увагу протягом усього життя. Дослідження здійснювалося з залученням документів із особового архіву К. Г. Воблого Інституту рукопису НБУВ. Відомий науковими здобутками у сфері економічної та соціальної географії, академік К. Г. Воблий ще від часів навчання у Київській духовній академії (1896–1900) зацікавився питаннями організації наукової праці, емпіричним шляхом доходив до кращих прийомів наукових досліджень, збирав інформацію про особливості наукової творчості видатних учених світу, і, як засвідчують архівні джерела, приблизно до 50-тиліття відпрацював власну систему і техніку науково-дослідної роботи, якою із захопленням ділився із слухачами під час викладацької діяльності у вищій школі, молодими науковцями (під час ведення семінару для підготовки молодих кадрів у ВУАН). Підсумком дослідження питань наукової творчості стало завершення у 1940 р. багаторічної праці з організації праці наукового співробітника, де учений викладає власний досвід і досвід багатьох відомих учених зі світовим ім'ям, зібраним на підставі вивчення листування, автобіографій, біографій тощо. Як не дивно, рекомендації, викладені К. Г. Воблим для осіб, що готуються до наукової роботи, актуальні до сьогодні, оскільки є надзвичайно корисними як на етапі планування досліджень молодими науковцями, так і проведення їх у різних галузях і на різних етапах, до представлення результатів у публікаціях і монографіях.

Бугаєва Олена Валентинівна — кандидат історичних наук, науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ у виступі «Соціальний портрет української інтелігенції 1920–30 рр.» зазначила, що основні риси колективного мистецького портрета 1920–1930 рр., беручи до уваги існування різних, іноді протилежних, мистецьких ідеологій, авторських пошуків, художніх

течій і напрямів, визначають висока громадянська свідомість, соціалізація типу митця (що пояснює тяжіння до утворення товариств, творчих спілок, угруповань, колективних зібрань тощо) та велика позитивна ідея, що в своїй єдності стали могутнім енергетичним потенціалом. Характерною ознакою часу, передусім, виявилася згуртована музична спільнота не лише з числа музикантів-професіоналів, а й простих любителів-аматорів, відтак, відродження глибинних народних традицій музикування та любові до співу, стало для України природнім імпульсом, а в решті решт, чи не одним із найважливіших факторів об'єднання нації.

Виступи наукових співробітників Інституту біографічних досліджень НБУВ **Юлії Вікторівни Вернік** «*Особливості структури інформаційного ресурсу наукового закладу в контексті презентації колективної автобіографії*» та **Світлани Вікторівни Муріної** «Огляд зарубіжних біографічних сайтів : структура та представлення українців» були присвячені дослідженню проблем сучасних інформаційних ресурсів біографічної інформацію крізь призму колективної біографії.

Дев'яти Біографічні читання засвідчили велику зацікавленість науковців у піднесенні теоретичного та науково-методичного рівня біографічних студій, розширенні їх проблемно-тематичного діапазону, постановці та розв'язанні нових наукових проблем.

У результаті зацікавленого та ґрунтовного обговорення проблем розвитку біографічних досліджень учасники зібрання прийняли наступні рекомендації:

– вважати необхідним для обговорення актуальних проблем розвитку української біографістики та ролі бібліотек, інформаційних і дослідницьких центрів у інтеграції та поширенні біографічної інформації, започаткувати проведення спільних із іншими бібліотеками та науковими установами науково-методичних семінарів;

– провести необхідні організаційно-структурні перетворення з метою реанімувати діяльність Українського біографічного товариства;

– наукові статті, підготовлені на основі доповідей і повідомлень, виголошених на Дев'ятих Біографічних читаннях опублікувати у наступних випусках збірника праць Інституту біографічних досліджень «Українська біографістика».

*Володимир Іванович ПОПИК,
Надія Іванівна ЛЮБОВЕЦЬ*